

KNIHOVNA V TEREZÍNĚ V LETECH 1942 – 1945

ROLE JEDNÉ ČTENÁŘSKÉ INSTITUCE PŘI „KONEČNÉM ŘEŠENÍ ŽIDOVSKÉ OTÁZKY“

Karl Braun

Zvěřejněná studie představuje průsečník různých kulturněvědeckých badatelských linií: jednak výzkumu vyhlazení evropského židovstva nacismem jako všeobecné problematiky, dále výzkumu kultury a životního způsobu ve „vzorovém“ ghettu Terezín jako problematiky speciální a zároveň ke čtenářskému výzkumu náležící otázky po organizaci čtení a způsobu institucionalizace četby za podmínek genocidy. Snahou studie je zodpovědět otázku po smysluplné kulturní práci za okolností nadvlády totálního násilí. Jako příklad zde slouží „židovská osidlovací oblast“ Terezín s ohledem na jeho zvláštní roli v nacionálněsocialistickém vyhlazovacím plánu. Terezín, který byl roku 1941 zřízen jako „rodinný a konečný tábor“ (t.j. bez dalších transportů na východ) pro židy z čech a Moravy pod samosprávou pražských sionistů, se stal v létě 1942 „židovským ghettem-starobincem“ Německé říše. Problémy, vznikající při styku českých židů s německými a rakouskými, ohrožovaly projekt pražských sionistů. Specifická organizace terezínské knihovny, vedené Emilem Utitzem, s vědomě uplatňovanou kulturní prací představovala pokus o smír mezi různými národnostními skupinami.